

Nr B 5

Bevillningsutskottets betänkande angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

Jämlikt § 40 riksdagsordningen avger bevillningsutskottet härmed förslag till beräkning av de särskilda bevillningarnas belopp för budgetåret 1958/59 vid tillämpning av gällande eller vid innevarande års riksdagar fastställda grunder.

På sätt framgår av det vid årets statsverksproposition B fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 6 juni 1958 (Bilaga 1 till statsverkspropositionen B år 1958: Inkomster å driftbudgeten) har chefen för finansdepartementet nämnda dag underställt Kungl. Maj:ts prövning finansplan och beräkning av inkomster å driftbudgeten för budgetåret 1958/59 jämte därmed sammanhängande frågor. Departementschefen har därvid anmält, att riksräkenskapsverket i enlighet med den för ämbetsverket gällande instruktionen i två särskilda skrivelser den 1 april 1958 framlagt dels redogörelse för approximativ beräkning rörande utfallet av statsregleringen för budgetåret 1957/58 och dels förslag till slutlig beräkning av statsverkets inkomster under budgetåret 1958/59. I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 9 maj 1958 har riksräkenskapsverket den 2 juni 1958 framlagt dels förnyad approximativ beräkning av budgetutfallet för budgetåret 1957/58 dels förnyad inkomstberäkning för budgetåret 1958/59.

I statsverkspropositionen B år 1958 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, bland annat, besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för budgetåret 1958/59 med 100 procent av grundbeloppet.

Propositionen har, såvitt angår berörda procenttal, hänvisats till bevillningsutskottet.

Statsverkspropositionen

I det i statsverkspropositionen B intagna förslaget till beräkning av inkomsterna å driftbudgeten under budgetåret 1958/59 är bevillningarna i överensstämmelse med departementschefens förslag beräknade till följande belopp:

	Kronor	Kronor
Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse:		
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m.	6 100 000 000	
Kupongskatt	7 000 000	
Utskiftningsskatt och ersättningsskatt	1 000 000	
Fondskatt	15 000 000	
Skogsvårdsavgifter	13 000 000	
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	1 250 000	
Arvslottsskatt, gåvoskatt och kvarlåtenskapsskatt	90 000 000	
Lotterivinstskatt	80 000 000	
Omsättnings- och expeditiönsstämplar m. m. ...	80 000 000	6 387 250 000
Automobilskattemedel:		
Fordonsskatt	360 000 000	
Bensinskatt	750 000 000	1 110 000 000
Tullar och acciser:		
Tullmedel	670 000 000	
Varuskatt	300 000 000	
Omsättningsskatt å motorfordon	150 000 000	
Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.	57 000 000	
Skatt å kaffe	21 000 000	
Tobaksskatt	810 000 000	
Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag	13 000 000	
Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag	20 000 000	
Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker	1 200 000 000	
Omsättningsskatt å vin	85 000 000	
Maltdrycksskatt	105 000 000	
Skatt å läskedrycker	65 000 000	
Statlig nöjesskatt	60 000 000	
Energiskatt	500 000 000	4 056 000 000
Postverket (överskott)		23 000 000

Beträffande riksstatsförslaget inkomstsida och beräkningen av de särskilda inkomstitlarna lämnade departementschefen i statsverkspropositionen till årets förra riksdag följande redogörelse.

Översikt av riksräkenskapsverkets inkomstberäkning

Till grund för riksräkenskapsverkets beräkning av inkomsterna för budgetåret 1958/59 och utfallet av driftbudgetens inkomster för innevarande budgetår ligger en bedömning av den ekonomiska utvecklingen i Sverige

¹ Beslut härom har redan fattats av riksdagen.

under 1957 och 1958. Riksräkenskapsverket har därvid, med ledning av tendenserna i konjunkturutvecklingen under 1957, ansett sig kunna förutsätta en fortsatt produktionsuppgång under 1958, även om denna bland annat på grund av minskningen av arbetstiden kan väntas bli mindre än under 1957. I dämpande riktning kan även en förstärkning av tendenserna till avmattning i den internationella konjunkturen komma att verka.

På grundval härav och med ledning av bland annat löne- och sysselsättningsstatistik för den kända delen av 1957 och avtalen för 1958 har riksräkenskapsverket beräknat skatteunderlagets utveckling under åren 1957 och 1958 samt för de första månaderna av år 1959.

Beträffande skatteunderlaget 1957 för *fysiska personer* fann riksräkenskapsverket totalt sett en uppgång med ca 8 procent av inkomst av tjänst sannolik. Även för övriga förvärvskällor räknades med ökning av inkomsterna under 1957 — med undantag dock för inkomst av jordbruksfastighet. Sammantagna pekade dessa kalkyler på en ökning av fysiska personers inkomster med drygt 7 procent mellan verksamhetsåren 1956 och 1957.

För 1958 förutsåg riksräkenskapsverket en uppgång med ca 4 procent av inkomst av tjänst. Beträffande inkomstutvecklingen under de första månaderna 1959 räknades med en viss ytterligare stegring. För fysiska personers inkomster av andra förvärvskällor än tjänst har sammanlagt räknats med någon uppgång under såväl 1958 som 1959.

För *aktiebolagen* sjönk de sammanlagda taxerade inkomsterna med 12,5 procent från 1955 till 1956. Vid bedömningen av de taxerade inkomsterna borde — framhöll riksräkenskapsverket — de avdragsgilla avsättningarna till investeringsfonder för konjunkturutmätning hållas i minnet. Dessa kan för åren 1955 och 1956 uppskattas till i runt tal 170 respektive 125 miljoner kronor. De nämnda beloppen motsvarar drygt 6 respektive drygt 5 procent av bolagens taxerade inkomster för verksamhetsåren 1955 och 1956. Även för 1957 och 1958 torde möjligheterna till avsättning till investeringsfonder komma att utnyttjas i betydande utsträckning. De skärpta avskrivningsreglerna, speciellt vid lagervärdering, kan å andra sidan komma att påverka de till beskattning redovisade vinsterna i höjande riktning. Med ledning av vissa undersökningar rörande det för verksamhetsåret 1957 förväntade taxeringsresultatet för de i riksräkenskapsverkets register ingående bolagen har ämbetsverket som grund för sin beräkning antagit, att det sammanlagda till statlig inkomstskatt för svenska aktiebolag taxerade beloppet vid 1958 års taxering skall bli något större än vid 1957 års taxering. Mellan 1958 och 1959 års taxeringar har inte räknats med någon förskjutning i bolagens taxerade inkomster.

Resultatet av riksräkenskapsverkets beräkning av *statsinkomsterna* framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i miljoner kronor.

Enligt beräkningen av *utfallet för budgetåret 1957/58* skulle alltså inkomsterna kunna väntas uppgå till 11 631 miljoner kronor, vilket innebär ett underskott på 552 miljoner kronor i förhållande till gällande riksstat.

	1956/57 Redovisa- de belopp	1957/58 Riks- staten	1957/58 Beräkna- de belopp	1958/59
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m.	5 356	6 100	5 700	6 000
Övrig skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse	243	245	258	265
Automobilskattemedel	1 018	1 040	1 045	1 100
Tullar och acciser	3 077	3 663	3 491	3 642
Uppbörd i statens verksamhet och diverse inkomster	430	439	451	457
Statens affärsverksfonder	177	252	248	270
Övriga kapitalfonder	390	444	438	415
Summa inkomster	10 691	12 183	11 631	12 149

Underskottet beror i huvudsak på att den inflytande preliminärskatten samt vissa under gruppen tullar och acciser upptagna inkomsttitlar kommer att understiga tidigare beräknade belopp.

Driftbudgetens inkomster under *budgetåret 1958/59* har av riksräkenskapsverket uppskattats till 12 149 miljoner kronor eller 34 miljoner kronor mindre än inkomstbeloppet å då gällande riksstat. I förhållande till det nu beräknade utfallet för budgetåret 1957/58 innebär beräkningen en inkomstökning på 518 miljoner kronor.

Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse

Riksräkenskapsverkets beräkning av inkomsterna under denna rubrik framgår av följande tablå. Beloppen anges i miljoner kronor.

	1956/57 Redovisa- de belopp	1957/58 Riks- staten	1957/58 Beräkna- de belopp	1958/59
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m.	5 356	6 100	5 700	6 000
Kupongskatt	6	7	7	7
Utskiftningsskatt och ersättningsskatt	1	1	11	1
Fondskatt	15	15	15	15
Skogsvårdsavgifter	8	8	8	16
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner ...	1	1	1	1
Arvslottsskatt, gåvoskatt och kvarlåtenskaps- skatt	85	85	85	90
Lotterivinstskatt	54	53	55	57
Omsättnings- och expeditiönsstämplar m. m.	73	75	76	78
Summa skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse	5 599	6 345	5 958	6 265

På inkomsttiteln *skatt å inkomst och förmögenhet m. m.* redovisas upp-
börden av de statsskatter, som skall slutligt redovisas på titeln, men där-
jämte även kommunalutskylder samt vissa andra skatter och avgifter, som
uppbäres i samband med den allmänna skatteuppbörden.

De statliga skatter och avgifter, som under budgetåren 1957/58 och 1958/
59 skall slutligt redovisas på titeln, utgöres, frånsett inflytande restantier
av äldre skatter, av statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt samt

folkpensionsavgifter. För budgetåret 1957/58 ingår dessutom, liksom under 1956/57, investeringsavgift. Över inkomsttiteln redovisas dessutom bl. a. uppbörderna av till den allmänna sjukförsäkringen hänförliga avgifter och arbetsgivarbidrag.

Från inkomsttiteln utbetalas kommunerna tillkommande utskylder samt överskjutande skatt och övriga restitutioner. Därjämte avföres från titeln bl. a. avgifter och arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen.

Skillnaden mellan å ena sidan den faktiska uppbörderna och å andra sidan de sammanlagda utgifterna utgör den nettoinkomst för statsverket, som motsvarar den i riksstaten upptagna inkomsten på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m.

I efterföljande tablå har sammanställts riksräkenskapsverkets beräkning av posterna under ifrågavarande inkomsttitel, i miljoner kronor.

	1956/57	1957/58	1958/59
	Redovisa-		
	de belopp		
<i>Inkomster:</i>			
Preliminärskatt inklusive fyllnadsbetalningar	9 572	10 260	10 470
Kvarstående skatt	875	850	675
Yrkesskadeförsäkringsavgifter, bidrag till sjukförsäkringen och byggnadsforskningsavgifter från större arbetsgivare	299	300	300
Tillkommande skatt, restantier m. m.	264	250	275
Summa inkomster	11 010	11 660	11 720
<i>Utgifter:</i>			
Kommunalskattemedel	4 252	4 365	4 220
Överskjutande skatt	568	690	700
Övriga restitutioner	52	50	50
Yrkesskadeförsäkringsavgifter, bidrag till sjukförsäkringen och byggnadsforskningsavgifter från större arbetsgivare	299	300	300
Förskott m. m. till sjukkassorna	455	510	450
Omföringar	24	30	30
Summa utgifter	5 650	5 945	5 750
Inkomster utöver utgifter	5 360	5 715	5 970

Vid denna beräkning har riksräkenskapsverket utgått från de förutsättningar rörande skatteunderlagets utveckling, som redovisats i det föregående. För beräkning av den statliga inkomstskatten har vidare räknats med de skatteskalor som ligger till grund för det preliminära skatteuttaget från och med 1957 och som tillämpas första gången vid 1958 års taxering.

För beräkning av den fortsatta utvecklingen av den *preliminära A-skatten* har riksräkenskapsverket förutsatt att den statliga inkomstskatten under hela budgetåret 1958/59 utgår med oförändrad uttagningsprocent, d. v. s. 100 procent, och att folkpensionsavgiften utgår med oförändrat 2,5 procent av den taxerade inkomsten. I enlighet med vad som nämnts i det föregående har ämbetsverket vidare räknat med en 4-procentig stegring av lönesumman

för 1958. Riksräkenskapsverket påpekade, att för varje procents stegring av lönesumman kan ökningen i källskatteuppbörden anges till grovt räknat 90 miljoner kronor. De höjda ortsavdragen, som inarbetats i källskattetabellerna från och med 1958, minskar takten i ökningen av källskatteuppbörden. Riksräkenskapsverket anförde dock, att den av de höjda kommunala ortsavdragen föranledda minskningen i skatteuppbörden till stor del torde komma att uppvägas av en kraftig höjning av den kommunala utdebiteringen — enligt preliminära uppgifter med 1 krona 10 öre per skattekrona från den under 1957 gällande medelutdebiteringen av 12,60.

Vad beträffar inkomsterna av *preliminär B-skatt* anförde riksräkenskapsverket, att dessa under budgetåret 1957/58 enligt tillgängliga uppgifter skulle bli mindre än vad som förutsattes vid beräkningen i mars 1957. Den av ämbetsverket förutsatta stegringen av inkomsterna för andra fysiska personer än löntagare och en viss beräknad ökning i den påförda skatten för bolag vid 1957 och 1958 års taxeringar har föranlett verket att räkna med en stegrad uppbörd av preliminär B-skatt under de ordinarie uppbördsterminerna under uppbördsåren 1958—59 och 1959—60 i jämförelse med den för uppbördsåret 1957—58 nu i stort sett kända uppbörden.

Jämsides med beräkningarna av preliminärskatteuppbörden har riksräkenskapsverket med utgångspunkt från tidigare angivna förutsättningar beträffande skatteregler samt skatteunderlagets förändringar uppskattat vad som kommer att påföras de skattskyldiga i *slutlig skatt* vid 1958 och 1959 års taxeringar. Härvid har, förutom med inkomst- och förmögenhets-skatter, räknats med folkpensionsavgifter, sjukförsäkringsavgifter och investeringsavgifter till följande belopp i miljoner kronor. Som jämförelse har även de påförda avgifterna enligt 1957 års taxering medtagits.

	Taxeringsår		
	1957	1958	1959
Folkpensionsavgifter	427	630	645
Sjukförsäkringsavgifter	442	448	455
Investeringsavgifter	202	160	—

Med utgångspunkt från beräkningarna av vad som kommer att påföras de skattskyldiga i slutlig skatt vid 1958 och 1959 års taxeringar har riksräkenskapsverket räknat med ett betydande utrymme för *fyllnadsbetalningar* av preliminärskatt efter utgången av uppbördsåren 1957—1958 respektive 1958—59. Sålunda har riksräkenskapsverket beräknat, att fyllnadsbetalningar kommer att verkställas under våren 1958 och våren 1959 i sådan omfattning, att den kvarstående skatten för bolagens del vid taxeringarna 1958 och 1959 blir av obetydlig storleksordning. Vid gjorda antaganden beräknas fyllnadsbetalningarna våren 1958 och våren 1959 till 500 respektive 400 miljoner kronor.

Beträffande den inflytande *kvarstående skatten* beräknades denna för budgetåren 1957/58 och 1958/59 till 850 respektive 675 miljoner kronor.

Utbetalningarna av kommunalskattemedel är den mest betydande posten på titelns utgiftssida. Med utgångspunkt från de kända utbetalningarna

under första hälften av budgetåret 1957/58, utdebiteringarna för 1957 och 1958, ortsavdragsreformen samt de allmänna förutsättningarna för beräkningarna uppskattade riksräkenskapsverket utbetalningarna till kommunerna under budgetåren 1957/58 och 1958/59 till 4 365 miljoner kronor respektive 4 220 miljoner kronor.

Utbetalningarna av *överskjutande skatt* beräknades för de här aktuella budgetåren till 690 respektive 700 miljoner kronor.

Förskott och övriga utbetalningar till sjukförsäkringen för budgetåren 1957/58 och 1958/59 har riksräkenskapsverket beräknat till 510 respektive 450 miljoner kronor. Sammanfattningsvis uppskattade riksräkenskapsverket den behållna inkomsten på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. för budgetåren 1957/58 och 1958/59 till avrundat 5 700 respektive 6 000 miljoner kronor, vilket är 400 respektive 100 miljoner kronor mindre än det i riksstaten upptagna beloppet.

Riksräkenskapsverket uppskattade inkomsterna av *skogsvårdsavgiften* för budgetåret 1957/58 till 8 miljoner kronor samt beräknade, i avvaktan på ställningstagandet till promilletalet, inkomsttiteln för budgetåret 1958/59 till 16 miljoner kronor.

Automobilskattemedel

Riksräkenskapsverkets beräkning av inkomsterna under inkomsttitlarna *fordonsskatt* och *bensinskatt* framgår av efterföljande sammanställning (miljoner kronor).

	1956/57 Redovisade belopp	1957/58 Riks- staten	1957/58 Beräkna- de belopp	1958/59
Fordonsskatt	309	325	330	350
Bensinskatt	630	715	715	750
Särskild investeringsavgift för motorfordon	79	—	—	—
Summa automobilskattemedel	1 018	1 040	1 045	1 100

Beräkningen av automobilskattemedlen för budgetåret 1958/59 innebär alltså en ökning med 60 miljoner kronor i förhållande till riksstaten för budgetåret 1957/58.

Tuller och acciser

Riksräkenskapsverkets beräkning av inkomsterna på de olika titlarna under denna rubrik har sammanställts i följande tablå (miljoner kronor).

	1956/57 Redovisa- de belopp	1957/58 Riks- staten	1957/58 Beräkna- de belopp	1958/59
Tullmedel	608	650	640	670
Varuskatt	223	225	230	240
Omsättningskatt å motorfordon	63	140	140	140
Införelavgift och accis å fettvaror m. m. ...	56	—	—	—
Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.	—	47	54	56
Skatt å kaffe	20	20	21	21
Tobaksskatt	663	720	730	740
Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandels- bolag	14	13	13	13
Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandels- bolag	36	26	29	20
Omsättnings- och utskänkningskatt å sprit- drycker	1 100	1 250	1 100	1 100
Omsättnings- och utskänkningskatt å vin ...	53	55	55	60
Maltdrycksskatt	91	95	92	92
Skatt å läskedrycker	43	47	45	45
Statlig nöjesskatt	65	60	62	65
Skatt å elektrisk kraft	42	—	—	—
Energiskatt	—	315	280	380
Summa tullar och acciser	3 077	3 663	3 491	3 642

Titeln *omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker* är i riksstaten för budgetåret 1957/58 upptagen till 1 250 miljoner kronor. Inleveransen av omsättningskatt å spritdrycker avseende försäljningen från partihandelsbolaget under månaderna juni—september har uppgått till 364,5 miljoner kronor. Kontrollstyrelsen har i skrivelse till riksräkenskapsverket anför, att man med ledning härav skulle kunna beräkna inleveranserna under hela budgetåret 1957/58 till omkring 1 105 miljoner kronor. Härtill kommer en beräknad nettobehållning av utskänkningskatten å spritdrycker på i runt tal 14 miljoner kronor. Totalt skulle alltså inkomsterna under denna titel för innevarande budgetår kunna uppskattas till 1 119 miljoner kronor. Med hänsyn till att försäljningen under sistförflutna september och oktober månader visat en svagt vikande tendens har kontrollstyrelsen ansett försiktigheten bjuda att sistnämnda belopp reduceras till 1 100 miljoner kronor. Med anledning av den aktuella efterfrågeutvecklingen synes inkomsten under budgetåret 1958/59 enligt styrelsen böra upptagas till högst samma belopp.

Riksräkenskapsverket har för de aktuella budgetåren beräknat inkomsterna under titeln till de av kontrollstyrelsen föreslagna beloppen.

Omsättnings- och utskänkningskatt å vin. Med anledning av att utskänkningskatten å vin helt slopats från och med den 1 oktober 1957 föreslår riksräkenskapsverket, att titelns rubricering ändras till Omsättningskatt å vin.

Energiskatt. Riksräkenskapsverket uppskattade, med utgångspunkt från kontrollstyrelsens och generaltullstyrelsens beräkningar, inkomsterna på

titeln energiskatt för budgetåret 1957/58 till 280 miljoner kronor och föreslog, att titeln för budgetåret 1958/59 uppföres med 380 miljoner kronor.

Postverket. Generalpoststyrelsen har för budgetåren 1957/58 och 1958/59 beräknat postverkets inkomster till 472 respektive 489 miljoner kronor, varav frankoteckensuppbörd 280 respektive 287 miljoner kronor. Vad beträffar ersättning för bestyret med skatteuppbörden och utbetalning av folkpensioner och barnbidrag för 1958/59, som upptagits till sammanlagt 18 miljoner kronor, är beräkningen beroende av Kungl. Maj:ts bifall till styrelsens den 19 september 1957 framförda förslag om viss höjning.

På grund av räntehöjningarna de senaste åren och därav föranledda viktiga obligationskurser har styrelsen med postsparbanksfullmäktige ansett sig icke kunna upptaga något belopp såsom vinstmedel från postgirot eller från postsparbanken för vare sig innevarande eller nästkommande budgetår.

Postverkets driftkostnader under budgetåren 1957/58 och 1958/59 har av generalpoststyrelsen uppskattats till 455 respektive 467 miljoner kronor. Enligt styrelsens beräkningar skulle alltså överskottet av postverkets rörelse komma att uppgå för budgetåret 1957/58 till 17 miljoner kronor och för budgetåret 1958/59 till 22 miljoner kronor.

Med anledning av generalpoststyrelsens beräkningar har riksräkenskapsverket för sin del anfört, att avskrivning på statsobligationer, vilka kan förutsättas aldrig komma att realiseras med förlust, i varje fall icke bör ske i större utsträckning än att viss vinst erhålles från postgirot och postsparbanken. Riksräkenskapsverket har beräknat inkomsterna av postverket under budgetåret 1957/58 till 28 miljoner kronor, varvid antagits, att de balanserade överskottsmedlen nedbringas under detta budgetår, samt föreslagit, att titeln för budgetåret 1958/59 uppföres med 30 miljoner kronor.

Riksräkenskapsverkets beräkning av statsinkomsternas utveckling på längre sikt

Såsom en bilaga till riksräkenskapsverkets inkomstberäkning för budgetåret 1958/59 har ämbetsverket redovisat en promemoria med vissa beräkningar av *statsinkomsterna under budgetåren 1959/60 och 1960/61*. I promemorian framhålles inledningsvis att en kalkyl av detta slag måste verkställas med utgångspunkt från vissa schablonmässiga förutsättningar, vilket ger beräkningarna en rent hypotetisk karaktär. De viktigaste förutsättningarna sammanfattas på följande sätt.

Vid beräkningstillfället gällande författningar och övriga bestämmelser, som har inflytande på statsinkomsterna, har antagits förbli oförändrade under hela den period beräkningarna avser. Beträffande den allmänekonomiska ramen och skatteunderlagets utveckling har i första hand tagits som utgångspunkt de förutsättningar beträffande utvecklingen under år 1958, som legat till grund för verkets beräkning av statsinkomsterna under budget-

åren 1957/58 och 1958/59. För utvecklingen från och med år 1959 har antagits en fortgående jämn stegring av produktionen vid konstant prisnivå, oförändrat god sysselsättning och förhållandevis gynnsamma betingelser för utrikeshandeln samt inga mer betydande strukturella förskjutningar i den inhemska ekonomin. I anslutning härtill har såväl fysiska personers som bolags inkomster antagits stiga med 4 procent årligen. Under de angivna betingelserna har kunnat räknas med en fortgående stegring av statsinkomsterna.

Huvudresultatet av beräkningarna har sammanfattats i följande uppställning, i vilken även medtagits de kända beloppen för budgetåret 1956/57 och de i riksräkenskapsverkets nu föreliggande inkomstberäkning upptagna beloppen för budgetåren 1957/58 och 1958/59 (miljoner kronor).

	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Skatt å inkomst och förmögenhet m.m.	5 356	5 700	6 000	6 000	6 200
Övrig skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse	243	258	265	271	275
Automobilskattemedel	1 018	1 045	1 100	1 155	1 210
Tullar och acciser	3 077	3 491	3 642	3 710	3 778
Uppbörd i statens verksamhet och diverse inkomster	430	451	457	474	487
Statens affärsverksfonder	177	248	270	290	305
Övriga kapitalfonder	390	438	415	426	436
Summa	10 691	11 631	12 149	12 326	12 691

Beträffande beräkningen av titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. har riksräkenskapsverket i huvudsak framhållit följande.

Förutom de angivna förutsättningarna beträffande skatteunderlagets utveckling har för inkomstskattetiteln bland annat antagits samma uttagningsprocent, 100, under åren 1959 och 1960 som under år 1958 för den statliga inkomstskatten för fysiska personer, oförändrade regler för företagsbeskattningen samt en kommunal utdebitering med 13,70. I övrigt har bland annat förutsatts, att bestämmelserna om ränta på kvarstående skatt skall föranleda fyllnadsbetalningar av preliminärskatt i sådan utsträckning att en god anpassning av den preliminära skatten till den slutliga erhålles för bolagens del.

De avsättningar till respektive återföringar från budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel som de framlagda beräkningarna motiverar har sammanställts i följande tablå (beloppen i miljoner kronor):

	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Avsättning	425	400	350	350
Återföring	250	200	350	450
Nettoavsättning	175	200	0	100

Riksräkenskapsverket har understrukit, att beräkningarna även bortsett från det schablonmässiga antagandet om skatteunderlagets förändringar fått byggas på ett stort antal osäkra förutsättningar. Förskjutningar mellan åren kan inträda, som leder till betydande avvikelser från de beräknade inkomsterna, även om bedömningen av skatteunderlaget varit riktigt. Beträf-

fande andra inkomstitlar än inkomstskatttiteln har sådana förhållanden oftast mindre betydelse, varför de beräknade årliga förändringarna är ett mera omedelbart uttryck för de antagna långsiktiga tendenserna i utvecklingen. Helt allmänt understrykes, att den absoluta nivån hos de beräknade beloppen av olika slag av statsinkomster under budgetåren 1959/60 och 1960/61 är baserad på det beräknade utfallet av motsvarande inkomster under budgetåren 1957/58 och 1958/59. I den mån denna utgångspunkt för beräkningarna förskjutes eller nya omständigheter av annat slag tillkommer måste givetvis beräkningarna för 1959/60 och 1960/61 revideras.

Departementschefens beräkning av de särskilda inkomstitlarna

I fråga om beräkningen av de särskilda inkomstitlarna i riksstatsförslaget anslöt sig departementschefen i statsverkspropositionen till årets förra riksdag till riksräkenskapsverkets förslag där icke annat angives i det följande.

I avvaktan på den översyn av inkomstberäkningen, som var avsedd att företagas längre fram under riksdagen, förordade han att inkomsttiteln *skatt å inkomst och förmögenhet m. m.* preliminärt skulle upptagas till 6 100 miljoner kronor. Jämfört med riksräkenskapsverkets förslag innebär detta en uppräknings med 100 miljoner kronor, föranledd av den av departementschefen förutsatta höjningen av folkpensionsavgifterna från och med den 1 januari 1959.

I enlighet med gällande ordning borde för budgetåret 1958/59 verkställas en avsättning till budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel och de avsätta medlen särredovisas på budgetutjämningsfonden. Avsättningen kunde i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag preliminärt beräknas till netto 200 miljoner kronor.

Beträffande *skogsvårdsavgiften* hemställde departementschefen att den för år 1958 skulle fastställas till 1,25 promille, varvid titeln *skogsvårdsavgifter* beräknades till 13 miljoner kronor.

Översikt av riksräkenskapsverkets förnyade inkomstberäkning

Som grundval för beräkningarna i december 1957 förutsatte riksräkenskapsverket en fortsatt produktionsuppgång under 1958, som dock bland annat på grund av minskningen av arbetstiden kunde väntas bli mindre än under 1957. I dämpande riktning kunde även tendenserna till avmattning av den internationella konjunkturen komma att verka. Dessa allmänna förutsättningar beträffande den ekonomiska utvecklingen ligger även till grund för ämbetsverkets nu föreliggande beräkning av statsverkets inkomster under budgetåret 1958/59. Riksräkenskapsverkets såsom bihang 2 i statsverkspropositionen B redovisade förnyade beräkning har endast avsett de större och speciellt konjunkturkänsliga inkomstitlarna och bygger på från veder-

börande myndigheter infordrade uppgifter. Beträffande de olika inkomsttitlarna har riksräkenskapsverket i huvudsak anfört följande.

Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. Över denna titel redovisas uppbörden av de statsskatter, som skola slutligt redovisas på titeln, men därjämte även kommunalutskylder samt vissa andra skatter, avgifter och bidrag, som uppbäras i samband med den allmänna skatteuppbörden. I statsverkspropositionen uppfördes de behållna inkomsterna på titeln med 6 100 miljoner kronor, vilket var 100 miljoner kronor mera än enligt riksräkenskapsverkets förslag. Uppräkningen motiverades med en höjning av folkpensionsavgifterna från och med år 1959.

De förnyade beräkningar av inkomstskattetiteln, som nu verkställts, kunna sammanfattas på följande sätt varvid beräkningarna i december 1957 och april 1958 medtagits som jämförelse (miljoner kronor):

	December-beräkningen	April-beräkningen	Förnyad beräkning
<i>Inkomster:</i>			
Preliminärskatt inklusive fyllnadsbetalningar ..	10 470	10 570	10 610
Kvarstående skatt	675	675	675
Yrkesskadeförsäkringsavgifter, bidrag till sjukförsäkringen och byggnadsforskningsavgifter från större arbetsgivare	300	310	310
Tillkommande skatt, restantier m. m.	275	275	275
Summa inkomster	11 720	11 830	11 870
<i>Utgifter</i>			
Kommunalskattemedel	4 220	4 220	4 220
Överskjutande skatt	700	700	700
Övriga restitutioner	50	50	50
Yrkesskadeförsäkringsavgifter, bidrag till sjukförsäkringen och byggnadsforskningsavgifter från större arbetsgivare	300	310	310
Förskott m. m. till sjukkassorna	450	470	470
Omföringar	30	30	30
Summa utgifter	5 750	5 780	5 780
Nettoinkomst på titeln	5 970	6 050	6 090

Beträffande innebörden av de olika posterna får hänvisas till riksräkenskapsverkets decemberberäkning.

Genom källskattesystemet påverka variationer i den sammanlagda inkomsten för löntagare och i beskattningshänseende likställda direkt storleken av den preliminära A-skatten. I december uppskattade riksräkenskapsverket stegringen av lönesumman under 1957 till 8 procent. Vid denna beräkning utnyttjades bl. a. uppgifter om de avtalsmässiga löneökningarnas storlek och löpande uppgifter om genomsnittlig timförtjänst och sysselsättning för industriarbetare. Beträffande 1958 framhöll riksräkenskapsverket, att genom att avtalsrörelsen 1957 resulterade i ett tvåårsavtal voro möjligheterna att förutsäga utvecklingen av inkomst av tjänst under det kommande året större än vad som eljest brukat vara fallet. För arbetargrupperna, vilka huvudsakligast komma i åtnjutande av arbetstidsförkortningen från 48 till 47 timmars arbetsvecka, ansågs minskningen i arbetstiden i det närmaste komma att uppväga de avtalsmässiga lönehöjningarna under 1958. För tjänstemannagrupperna, som endast i mindre utsträckning påverkas av arbetstidsför-

kortningen, angavs de avtalsmässiga genomsnittliga lönehöjningarna till 3,5 procent. De generella lönehöjningarna för de i offentlig tjänst anställda angavs till 3 procent. Enligt antagandena beträffande den allmänna konjunkturutvecklingen under 1958 kunde en viss fortsatt löneglidning uppåt förutses liksom en fortsatt övergång från lägre till högre betalda yrken. Totalt sett fann riksräkenskapsverket en uppgång av inkomst av tjänst med ca 4 procent sannolik under 1958. Beträffande inkomstutvecklingen under de första månaderna 1959 räknades med ytterligare någon stegring.

Även om sysselsättningsläget nu inrymmer större osäkerhetsmoment än vad som kunde bedömas i december, vilket särskilt kan verka dämpande på löneglidningen, har dock riksräkenskapsverket liksom i sin beräkning i april 1958 ansett sig böra bibehålla det förut gjorda antagandet om den totala lönesummans ökning under 1958 och de första månaderna 1959.

Vid sin beräkning i december 1957 kunde riksräkenskapsverket utnyttja uppgifter om den preliminära A-skattens storlek till och med uppördsterminen i september 1957. Nu tillgängliga uppgifter om A-skattens storlek under uppördsterminerna i november 1957 och januari 1958 överensstämmer med vad riksräkenskapsverket antog i sin decemberberäkning. Marsuppbörden av A-skatt blev emellertid icke oväsentligt högre än vad som tidigare antagits. Till följd härav har den preliminära A-skatten antagits inflyta med högre belopp under uppöördsåret 1958—59 än vad som antogs i tidigare beräkningar. Riksdagens beslut om höjning av folkpensionsavgiften från för närvarande 2,5 procent till 4 procent av den taxerade inkomsten, med viss maximering, påverkar uppbörden av preliminär A-skatt från och med uppöördsåret 1959—60. Riksräkenskapsverket beräknar, att tillämpningen av de höjda avgifterna kommer att innebära en ökning under budgetåret 1958/59 av preliminär A-skatt med ca 100 miljoner kronor eller samma ökning som beräknats i statsverkspropositionen.

Beträffande fysiska personers inkomst av andra förvärvskällor än tjänst synes inte heller nu någon anledning föreligga att utgå från annat antagande än som redovisades i inkomstberäkningen i december 1957 och som innebar en fortsatt stegring under 1958. För ifrågavarande inkomsttagare, vilka i huvudsak erlägga preliminär B-skatt, kunna de höjda folkpensionsavgifterna förutsättas komma att påverka skatteuppbörden först under uppöördsåret 1961—62.

Vad beträffar aktiebolagen antogs vid beräkningen i december 1957 och april 1958 att den sammanlagda taxerade inkomsten skulle bli något större vid 1958 års taxering än vid 1957 års taxering. Mellan 1958 och 1959 års taxeringar räknades inte med någon förskjutning i bolagens taxerade inkomster. Storleken av de under våren 1958 gjorda fyllnadsbetalningarna, enligt preliminära siffror 630 miljoner kronor mot tidigare antagna 500 miljoner kronor, liksom bolagens bokslut tyder på att bolagens taxerade inkomster avseende verksamhetsåret 1957 varit högre än vad riksräkenskapsverket tidigare antagit. Riksräkenskapsverket har därför nu räknat med en större stegring av bolagens taxeringar mellan verksamhetsåren 1956 och 1957 än vid sina tidigare beräkningar. Med hänsyn till konjunkturavmattningen har riksräkenskapsverket dock icke ansett sig böra höja det tidigare beräknade beloppet för bolagens taxerade inkomster avseende verksamhetsåret 1958.

Fyllnadsbetalningarna av preliminärskatt, vilka till övervägande del fullgöras av bolag, ha av riksräkenskapsverket nu uppskattats till 400 miljoner kronor för budgetåret 1958/59 eller samma belopp som i beräkningarna i december 1957 och april 1958. Liksom vid sina tidigare beräkningar har riksräkenskapsverket härvid förutsatt att fyllnadsbetalningar komma att verkställas under våren 1959 i sådan omfattning, att den kvarstående skatten

för bolagens del vid taxeringen 1959 liksom hittills blir av obetydlig storleksordning.

Beträffande kvarstående skatt, avgifter och bidrag från större arbetsgivare till yrkesskade- och sjukförsäkringarna, tillkommande skatt och inflytande restantier visa riksräkenskapsverkets förnyade beräkningar endast obetydliga avvikelser i jämförelse med december- och aprilberäkningarna.

Vad utgifterna på titeln beträffa upptogs i aprilberäkningen förskott m. m. till sjukkassorna, som beräknades på grundval av uppgifter från riksförsäkringsanstalten i skrivelse den 21 mars 1958, till ett 20 miljoner kronor högre belopp för budgetåret 1958/59 än i decemberberäkningen. I det under ifrågasvarande rubrik upptagna beloppet ingick 45 miljoner kronor utgörande den del av arbetsgivarbidragen för 1957, som beräknades skola överföras till allmänna sjukförsäkringsfonden. Riksräkenskapsverket har icke funnit anledning ändra de i april gjorda beräkningarna.

För kommunalskattemedel, överskjutande skatt, övriga restitutioner och omföringar ha upptagits samma belopp som i beräkningen i december 1957 och april 1958.

Med starkt understrykande av de osäkerhetsmoment som även vid denna tidpunkt föreligga vid beräkningen föreslår riksräkenskapsverket att den behållna inkomsten på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. i riksstaten uppföres med oförändrat 6 100 miljoner kronor.

De avsättningar till och återföringar från budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel, som enligt de nu företagna beräkningarna böra verkställas under budgetåret 1958/59, överensstämna med de i december 1957 och skilja sig endast obetydligt från de i april 1958 beräknade beloppen. De beräknade avsättningarna och återföringarna ha sammanställts i nedanstående tablå varvid som jämförelse medtagits beräkningarna i december 1957 och april 1958 (miljoner kronor):

	December-beräkningen	April-beräkningen	Förnyad beräkning
Avsättning	400	400	400
Återföring	200	175	200
Nettoavsättning	200	225	200

Arvslottsskatt, gåvoskatt och kvarlåtenskapsskatt. I statsverkspropositionen är denna inkomstitel uppförd med 90 miljoner kronor. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 19 mars 1958 förordade generalpoststyrelsen, att ifrågasvarande inkomster uppfördes med oförändrat belopp i riksstaten. Enligt inhämtade uppgifter har generalpoststyrelsen icke funnit anledning ändra de i förenämnda skrivelse gjorda beräkningarna. Riksräkenskapsverket, som ansluter sig till generalpoststyrelsens beräkning, föreslår, att det i statsverkspropositionen upptagna beloppet för budgetåret 1958/59 kvarstår oförändrat.

Lotterivinstskatten har i statsverkspropositionen uppförts med 57 miljoner kronor. Genom beslut av riksdagen har skatten på lotterivinster, premieobligationsvinsterna undantagna, höjts från 20 till 30 procent av vinstvärdet från och med den 1 april 1958. Under denna förutsättning och under antagande att det särskilda lotteriet för teater och musik kommer att anordnas även under budgetåret 1958/59 ävensom att ett nytt skattepremielån upptages, beräknade generalpoststyrelsen i sin förenämnda skrivelse inkomsterna på ifrågasvarande titel till 80 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket, som inhämtat att generalpoststyrelsen icke funnit anledning ändra sin i mars ut-

förda beräkning, föreslår, att ifrågavarande titel i riksstaten uppföres med 80 miljoner kronor, vilket är 23 miljoner kronor mera än i statsverkspropositionen.

Omsättnings- och expeditionsstämplor m. m. Denna titel har i statsverkspropositionen uppförts med 78 miljoner kronor. I sin förenämnda skrivelse förordade generalpoststyrelsen, att ifrågavarande inkomster för budgetåret 1958/59 skulle upptagas med 78 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket, som inhämtat att generalpoststyrelsen icke funnit anledning ändra sin i mars utförda beräkning, föreslår, att titeln i riksstaten upptages med 80 miljoner kronor, vilket är 2 miljoner kronor mera än i statsverkspropositionen.

Fordonsskatt. Denna inkomsttitel är i statsverkspropositionen upptagen till 350 miljoner kronor. Inkomsterna på titeln under löpande budgetår beräknades samtidigt till 330 miljoner kronor. Enligt från överståthållarämbetet och länsstyrelserna i mars inhämtade uppgifter uppgick den debiterade fordonsskatten vid den ordinarie uppbördsstämman i februari 1958 till 311,1 miljoner kronor, vilket är 10 procent mera än det föregående år debiterade beloppet. Genom bestämmelserna i kungörelsen om anstånd i vissa fall med erläggande av automobilskatt för år 1958 (SFS 395/1957) kunna drygt 12 miljoner kronor beräknas inflyta först under budgetåret 1958/59. Å andra sidan inneburo motsvarande bestämmelser för år 1957 att drygt 11 miljoner kronor avseende debiteringen i februari 1957 inlevererades först under innevarande budgetår. Med utgångspunkt från de anförda uppgifterna har riksräkenskapsverket nu beräknat inkomsterna på titeln till 335 miljoner kronor för budgetåret 1957/58. För nästkommande budgetår beräknar ämbetsverket, att inkomsterna på titeln skola öka med 25 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket föreslår därför, att titeln fordonsskatt i riksstaten uppföres med 360 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor mera än i statsverkspropositionen.

Bensinskatten är i statsverkspropositionen upptagen med 750 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket föreslår, att det i statsverkspropositionen upptagna beloppet för budgetåret 1958/59 kvarstår oförändrat.

Tullmedel. Denna inkomsttitel beräknades av riksräkenskapsverket i december till 670 miljoner kronor, vilket belopp även uppfördes i statsverkspropositionen. I skrivelse den 21 mars 1958 fann sig generaltullstyrelsen sakna anledning frångå sin i november 1957 gjorda beräkning, enligt vilken uppbörden av tullmedel upptagits till 650 miljoner kronor. Styrelsen bortsåg från de förändringar av uppbördens storlek, som ett eventuellt ikraftträdande av en ny tulltaxa den 1 januari 1959 skulle kunna komma att medföra ävensom i övrigt från sådana jämkningar i tull- och avgiftssatser eller i fråga om medlens redovisning, som kunde ske under den tid uppgifterna avsåg. I proposition den 24 januari 1958 (nr 90) har framlagts förslag till ny tulltaxa. Enligt propositionen har räknats med en viss utjämning av tullskyddet mellan olika varuslag och produktionsgrenar med bibehållande i stort sett av nuvarande genomsnittliga tullnivå. Vidare ha nuvarande finanstullar upptagits med oförändrade belopp. Från generaltullstyrelsen har inhämtats, att styrelsen icke funnit anledning ändra sin i mars företagna beräkning, varvid bl. a. förutsatts, att nämnvärda förskjutningar icke komma att ske i importens sammansättning. Riksräkenskapsverket föreslår, att titeln tullmedel i riksstaten upptages med oförändrat 670 miljoner kronor.

Varuskatt. I statsverkspropositionen har för denna inkomsttitel upptagits 240 miljoner kronor. Kontrollstyrelsens och generaltullstyrelsens förnyade beräkningar i mars 1958 gävo tillsammans ett belopp av 297 miljoner kronor. Vid dessa beräkningar hade hänsyn tagits till inverkan av den från och med den 5 februari 1958 införda skatten på socker (SFS 31/1958), som enligt proposition den 7 februari 1958 (nr 50) beräknades inbringa 50 miljoner kronor under nästkommande budgetår. Riksräkenskapsverket, som inhämtat att kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen icke funnit anledning ändra sina tidigare beräkningar, föreslår, att titeln varuskatt i riksstaten uppföres med 300 miljoner kronor, vilket är 60 miljoner kronor mera än i statsverkspropositionen.

Omsättningsskatt å motorfordon. Denna inkomsttitel är i statsverkspropositionen uppförd med 140 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket, som för innevarande budgetår har beräknat inkomsterna på ifrågavarande titel till 150 miljoner kronor, föreslår, att inkomsterna för budgetåret 1958/59 upptagas med samma belopp, vilket är 10 miljoner kronor mera än i statsverkspropositionen.

Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m. Denna inkomsttitel har i statsverkspropositionen upptagits med 56 miljoner kronor, vilket belopp byggde på av jordbruksnämnden och kontrollstyrelsen verkställda beräkningar. Dessa myndigheter uppskattade vid förnyade beräkningar i mars 1958 inkomsterna på titeln till 57 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket föreslår, att titeln i riksstaten uppföres med 57 miljoner kronor, vilket är 1 miljon kronor mera än i statsverkspropositionen.

Tobaksskatt. Riksräkenskapsverket beräknade i december 1957 denna titel till 740 miljoner kronor, vilket belopp uppförts i statsverkspropositionen. Tobaksmonopolet föreslog vid förnyad beräkning den 21 mars 1958 810 miljoner kronor, vilket var 70 miljoner kronor mer än vid dess beräkning i oktober 1957. Denna uppräknings motiverades med den av riksdagen beslutade höjningen av skattesatserna för cigaretter. Riksräkenskapsverket, som inhämtat, att tobaksmonopolet icke finner anledning ändra den i mars gjorda beräkningen, föreslår, att titeln tobaksskatt i riksstaten upptages till 810 miljoner kronor, vilket i förhållande till statsverkspropositionen innebär en uppräknings med 70 miljoner kronor.

Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker. Denna titel är i statsverkspropositionen upptagen med 1100 miljoner kronor. Genom förordning den 11 februari 1958 (SFS 30/1958) höjdes omsättningsskatten för spritdrycker och vin. Denna höjning beräknades i proposition den 7 februari 1958 (nr 50) medföra en merinkomst av skatt å spritdrycker på 26 miljoner kronor under innevarande och 80 miljoner kronor under nästkommande budgetår. Kontrollstyrelsen, som i november uppskattade inkomsterna på titeln till 1 100 miljoner kronor, angav i skrivelse den 21 mars 1958 inkomsterna på titeln till 1 170 miljoner kronor. Enligt inhämtade uppgifter beräknar styrelsen nu inkomsterna till högst 1 135 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket föreslår, att titeln i riksstaten uppföres med 1 200 miljoner kronor, vilket är 100 miljoner kronor mera än i statsverkspropositionen.

Omsättningsskatt å vin. Inkomsterna under denna titel upptogs i statsverkspropositionen till 60 miljoner kronor. Kontrollstyrelsen angav i sin förnyade beräkning i mars 1958 inkomsterna till 80 miljoner kronor. Den företagna höjningen av omsättningsskatten på vin beräknades i propositionen i ämnet medföra en intäktsökning på 20 miljoner kronor under budgetåret

1958/59. Riksräkenskapsverket, som inhämtat att kontrollstyrelsen icke funnit anledning ändra sin beräkning i mars, föreslår, att titeln i riksstaten uppföres med 85 miljoner kronor, vilket är 25 miljoner kronor mera än i statsverkspropositionen.

Maltdrycksskatten uppfördes i statsverkspropositionen med 92 miljoner kronor. Kontrollstyrelsen angav i sin förnyade beräkning i mars 1958 inkomsterna till 102 miljoner kronor. Denna uppräknig med 10 miljoner kronor överensstämmer med den ökning i intäkterna av maltdrycksskatt, som beräknas uppkomma genom de av riksdagen beslutade skattehöjningarna på öl och starköl och den nya skatten på lagrat lättöl. Riksräkenskapsverket, som inhämtat att kontrollstyrelsen icke funnit anledning ändra sin beräkning i mars, föreslår, att titeln i riksstaten uppföres med 105 miljoner kronor, vilket är 13 miljoner kronor mera än i statsverkspropositionen.

Skatt å läskedrycker har i statsverkspropositionen uppförts med 45 miljoner kronor. Kontrollstyrelsen angav vid förnyad beräkning i mars 1958 inkomsterna till 65 miljoner kronor. Den av styrelsen beräknade ökningen överensstämmer med den uppgång i intäkterna på ifrågavarande titel, som beräknas uppkomma genom de av riksdagen beslutade skattehöjningarna för läskedrycker. Riksräkenskapsverket, som inhämtat att kontrollstyrelsen icke funnit anledning ändra sin i mars gjorda beräkning, föreslår, att titeln i riksstaten uppföres med 65 miljoner kronor, vilket är 20 miljoner kronor mera än i statsverkspropositionen.

Statlig nöjesskatt. Denna inkomsttitel är i statsverkspropositionen upptagen med 65 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket, som i december beräknade inkomsterna av nöjesskatt till 62 miljoner kronor för innevarande budgetår, har nu uppskattat dessa till 55 miljoner kronor. I anslutning till denna nedräkning för innevarande budgetår föreslår riksräkenskapsverket, att inkomsterna av nöjesskatt i riksstaten uppföras med 60 miljoner kronor, vilket är 5 miljoner kronor mindre än i statsverkspropositionen.

Energiskatt. Denna inkomsttitel uppfördes i statsverkspropositionen med 380 miljoner kronor. Genom förordning den 11 februari 1958 (SFS 32/1958) höjdes energiskatten på bensin och motorsprit med 5 öre per liter. Vidare har riksdagen fattat beslut om viss höjning av energiskatt på elkraft för s. k. borgerliga behov. Dessa skattehöjningar beräknades i propositionen i ämnet inbringa 100 miljoner kronor respektive 20 miljoner kronor under budgetåret 1958/59. I sin förnyade beräkning i mars 1958 beräknade kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen intäkterna av energiskatt till sammanlagt 505 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket, som av myndigheterna inhämtat att det ej finnes anledning ändra de i mars gjorda beräkningarna, föreslår, att titeln i riksstaten uppföres med 500 miljoner kronor, vilket är 120 miljoner kronor mera än i statsverkspropositionen.

För inkomsttiteln **postverket** föreslog riksräkenskapsverket i december 1957 ett belopp av 30 miljoner kronor, vilket även upptagits i statsverkspropositionen. Inkomsterna på ifrågavarande titel beräknades av generalpoststyrelsen i oktober 1957 till 22 miljoner kronor. Vid sin beräkning ansåg sig styrelsen med postsparbanksfullmäktige icke kunna upptaga något belopp såsom vinstmedel från postgirot eller postsparbanken. Riksräkenskapsverket ansåg, att avskrivning på statsobligationer, vilka kunde förutsättas aldrig komma att realiseras med förlust, i varje fall icke borde ske i

större utsträckning än att viss vinst erhöles från ifrågavarande rörelsegränar och uppräknade bl. a. av denna anledning generalpoststyrelsens beräkningar med 8 miljoner kronor. Departementschefen anslöt sig till riksräkenskapsverkets uppfattning i denna fråga.

I skrivelse den 13 mars 1958 nedräknade generalpoststyrelsen postverkets inkomstöverskott under budgetåret 1958/59 bl. a. till följd av ökade driftkostnader till 15 miljoner kronor. Under återopande av en inom generalpoststyrelsens bankavdelning utarbetad promemoria ansåg sig styrelsen fortfarande icke kunna upptaga något belopp som vinstmedel från postgirot och postsparbanken. Med hänvisning till departementschefens uttalande i statsverkspropositionen beräknade riksräkenskapsverket i april inkomsterna på ifrågavarande titel till ett 8 miljoner kronor högre belopp än generalpoststyrelsen. Enligt inhämtade uppgifter från generalpoststyrelsen finner styrelsen ingen anledning ändra sina i mars företagna beräkningar. Riksräkenskapsverket föreslår fortfarande, att inkomstiteln postverket i riksstaten uppföres med 23 miljoner kronor, vilket är 7 miljoner kronor mindre än i statsverkspropositionen.

De förnyade beräkningarna har sålunda föranlett riksräkenskapsverket att förorda, att följande inkomstitlar i riksstaten för budgetåret 1958/59 upptages till nedan angivna i förhållande till den förra statsverkspropositionen ändrade belopp (miljoner kronor):

	Enl. stats- verksprop. jan. 1958	Enl. riks- räkenskaps- verkets änd- ringsförslag	Ökning (+) Minsk- ning (-)
Lotterivinstskatt	57	80	+ 23
Omsättnings- och expeditiönsstämplat m. m.	78	80	+ 2
Fordonsskatt	350	360	+ 10
Varuskatt	240	300	+ 60
Omsättningsskatt å motorfordon	140	150	+ 10
Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.	56	57	+ 1
Tobaksskatt	740	810	+ 70
Omsättningsskatt och utskänkningskatt å spritdrycker	1 100	1 200	+ 100
Omsättningsskatt å vin	60	85	+ 25
Maltdrycksskatt	92	105	+ 13
Skatt å läskedrycker	45	65	+ 20
Statlig nöjesskatt	65	60	— 5
Energiskatt	380	500	+ 120
Postverket	30	23	— 7
Televerket	65	75	+ 10
Domänverket	40	35	— 5

Departementschefen

Som motivering för det i statsverkspropositionen B framlagda förslaget angående uttagningsprocenten har departementschefen anført bl. a. följande.

Innan jag går närmare in på det nu föreliggande riksstatsförslaget för budgetåret 1958/59 skall jag i korthet beröra *utfallet av budgeten för 1957/58*. I statsverkspropositionen i januari redovisades en kraftig försämring av budgetutfallet för löpande budgetår i förhållande till riksstaten, och orsakerna härtill klargjordes. Kassamässigt bedömdes totalbudgeten komma att

ge ett underskott å 1 604 miljoner kronor, jämfört med riksstatsens underskott på 159 miljoner kronor.

De förnyade beräkningarna av budgetutfallet för 1957/58 har i stort sett gett samma resultat som de tidigare framlagda. Totalbudgetens kassamässiga underskott uppskattas således till 1 590 miljoner kronor.

Riksräkenskapsverket har i sina nya kalkyler kunnat räkna med 198 miljoner kronor högre *inkomster på driftbudgeten* än vid föregående beräkningstillfälle. Ökningen har kommit till stånd dels på grund av de beslutade nya punktskatterna och dels genom att fyllnadsbetalningarna under våren 1958 blivit 130 miljoner kronor högre än vad som tidigare antagits. I fråga om *driftbudgetens utgifter* har, utöver de i proposition nr 2 till årets förra riksdag upptagna anslagen, genom äskanden å tilläggsstat II tillkommit ytterligare 235 miljoner kronor, varav 112 miljoner avser anskaffning av flygmateriel, 10 miljoner kronor ytterligare kostnader för arbetslöshetens bekämpande samt 20 miljoner kronor ytterligare medel till vägbyggnadsarbeten, medan 82 miljoner kronor hänför sig till avskrivningsanslag. Därutöver kommer senare denna dag att på tilläggsstat för 1957/58 äskas anslag på sammanlagt 46 miljoner kronor. Dessa anslag erfordras för olika arbetslöshetsbekämpande åtgärder. Anslagsöverskridandena beräknas i stort sett till samma belopp som tidigare eller 146 miljoner kronor. Reservationsmedelsförbrukningen antas stiga till 325 miljoner kronor, vilket är 25 miljoner kronor mer än vad som tidigare antagits.

Beträffande *kapitalbudgeten* har sedan statsverkspropositionen i januari lades fram endast en mindre ökning av investeringsanslagens summa skett genom ytterligare medelsanvisning och senare denna dag framlagda anslagsäskanden å tilläggsstat. Tillgången på avskrivningsmedel m. m. för investeringarnas genomförande ökar genom på tilläggsstat anvisade eller senare denna dag äskade avskrivningsanslag å driftbudgeten. Vid beräkning av kapitalbudgetens medelsbehov bör hänsyn även tagas till att investeringsanslaget å ca 190 miljoner kronor till återföring av fonderade LKAB-medel inte påverkar detta, eftersom tidigare en motsvarande avsättning gjorts å budgetutjämningsfonden (se prop. nr 2 till 1958 års förra riksdag, s. 60). Någon förändring av den i statsverkspropositionen beräknade minskningen av anslagsbehållningarna på 100 miljoner kronor förutses inte. Det totala återstående medelsbehovet för kapitalbudgeten reduceras därför till ca 1 300 miljoner kronor.

I den i januari framlagda statsverkspropositionen räknades med att myndigheternas disposition av rörliga krediter under budgetåret skulle öka med 50 miljoner kronor. Enligt de antaganden som nu kan göras synes någon ökning inte komma att ske.

Sammanfattningsvis uppgår förändringarna i det beräknade utfallet av totalbudgeten för 1957/58 i förhållande till *den ursprungliga riksstaten* till följande belopp.

<i>Totalbudgetens kassamässiga underskott enligt riksstaten</i>	—	159
Inkomstförändringar		
Minskning å inkomstskattetiteln	—	300
Merinkomst å varuskattetiteln	+	25
Merinkomst å tobaksskattetiteln	+	25
Minskad inkomst av omsättnings- och utskänkings- skatt å spritdrycker	—	150
Minskning å energiskattetiteln	—	60
Övriga inkomstförändringar (netto)	+	106
		<u>354</u>
Tilläggsstatsanslag å driftbudgeten (exkl. avskrivnings- anslag)		
Anskaffning av flygmateriel m. m.	—	180
Underskott å statens järnvägars fond	—	100
Kostnader för arbetslöshetens bekämpande	—	47
Vissa vägbyggnadsarbeten	—	50
Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område	—	15
Övriga anslag	—	36
		<u>428</u>
Ökad reservationsmedelsförbrukning å driftbudgeten ..	—	175
Tilläggsstatsanslag å kapitalbudgeten		
Räntefria lån till bostadsbyggande	—	45
Återföring av fonderade LKAB-medel	—	190
Lån till utbyggnad av oljelagringen	—	36
Kostnader för storflygplats	—	20
Övriga anslag	—	6
		<u>297</u>
Anslagsöverskridanden	—	146
Minskad disposition av rörliga krediter	+	25
Ökad förbrukning av anslagsbehållningar å kapitalbudgeten	—	75
Ökad fondering hos riksgäldskontoret av sjukkassorna tillkom- mande arbetsgivarbidrag för 1956	+	19
		<u>19</u>
<i>Totalbudgetens nu beräknade kassamässiga underskott</i>	—	1 590

Sammanställningen visar, att totalbudgetutfallet kan väntas bli omkring 1 430 miljoner kronor sämre än enligt riksstaten. Härav svarar inkomstminskningar för (netto) 354 miljoner kronor. Tilläggsstater och överskridanden har medfört utgiftsökningar på ca 870 miljoner kronor och förbrukningen av anslagsbehållningarna på drift- och kapitalbudgeten har tillsammans blivit 250 miljoner kronor större än vad som beräknades i riksstaten. Det kan nämnas att ca 200 miljoner kronor av merutgifterna har tillkommit av sysselsättningspolitiska skäl.

Jag övergår här efter till att behandla det nya riksstatsförslaget för *budgetåret 1958/59*. I det i januari framlagda budgetförslaget upptogs *drift-*

budgetens inkomster och utgifter till 12 266 miljoner kronor respektive 12 018 miljoner kronor. Vidare föreslogs avsättningar till budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel med (netto) 200 miljoner kronor. Jag räknade följaktligen med ett formellt överskott på driftbudgeten om (12 266 — 12 018 — 200 =) 48 miljoner kronor. För tillkommande utgifter uppfördes vidare en post på 48 miljoner kronor för att markera risken för vissa ytterligare utgifter på budgeten. Reservationsmedelsförbrukningen beräknades uppgå till 200 miljoner kronor.

De nya beräkningarna av driftbudgetens *inkomster* innebär en ökning i förhållande till de tidigare kalkylerna med 467 miljoner kronor. Siffran bygger på riksräkenskapsverkets inkomstberäkning — för vilken jag i det följande kommer att lämna en närmare redogörelse — med vissa av mig vidtagna ändringar. Av ökningen beror ca 390 miljoner kronor på de i februari beslutade punktskatterna.

För den största posten på inkomstsidan — inkomstskatttiteln — har riksräkenskapsverket räknat med samma belopp som i statsverkspropositionen till årets förra riksdag eller 6 100 miljoner kronor. Ämbetsverket har därvid utgått från i stort sett samma förutsättningar som i december. Bakom beräkningen ligger sålunda bland annat ett antagande om en konjunkturutveckling under år 1958 som fortfarande medger en viss löneglidning uppåt utöver den avtalsmässiga löneökningen. Riksräkenskapsverket har emellertid påpekat, att sysselsättningsläget nu inrymmer större osäkerhetsmoment än som kunde bedömas i december, vilket särskilt kan verka dämpande på löneglidningen. Vidare har hänsyn tagits till verkningarna av arbetstidsförkortningen. Med dessa antaganden har riksräkenskapsverket räknat med en uppgång av inkomst av tjänst med ca fyra procent från år 1957 till år 1958. För de första månaderna 1959 räknas med ytterligare någon stegring. Ämbetsverket utgår fortfarande från en ökning av fysiska personers inkomst av andra förvärvskällor än tjänst. Beträffande aktiebolagens sammanlagda taxerade inkomster räknades tidigare icke med någon förändring mellan verksamhetsåren 1957 och 1958. Enligt vad som nu kan bedömas har inkomsterna under verksamhetsåret 1957 blivit högre än beräknat. Med hänsyn till konjunkturavmattningen har emellertid någon motsvarande höjning icke vidtagits av det tidigare beräknade beloppet för bolagens taxerade inkomster avseende verksamhetsåret 1958, vilket alltså innebär en viss nedgång i förhållande till det nu förutsedda resultatet för verksamhetsåret 1957.

Jag vill i likhet med riksräkenskapsverket starkt understryka de osäkerhetsmoment som även vid denna tidpunkt föreligger vid beräkningen av inkomstskatttiteln. Konjunkturutvecklingen under det framförliggande året blir helt avgörande för utfallet. Blir avmattningen större än nu förutses, kan inkomstökningarna beräknas bli mindre än här antagits och skatteintäkterna i motsvarande mån lägre. Vänder däremot konjunkturen påverkas skatteinkomsterna i positiv riktning.

Enligt riksräkenskapsverkets senaste beräkningar bör avsättningen till

Drift-
Miljoner

	1951/52	1952/53	1953/54
Inkomster	7 507	7 808	8 535
Utgifter.....	6 423	7 647	8 130
Överskott eller underskott	² 1 084	² 161	² 405
Avsättning till budgetutjämningsfonden:			
av kommunalskattemedel (netto)	—	—	—
av medel som skall överföras till särskilt konto i riksbanken:			
motsvarande vissa tillfälliga, konjunktur- politiskt betingade inkomster.....	—	—	—
avsedda för framtida investeringar i LKAB	—	—	—
Överskott eller underskott	² 1 084	² 161	² 405
Tillkommande utgifter (anslagsöverskridanden m. m.)	—	—	—
Reservationsmedelsförändringar	(+ 138)	(— 21)	(+ 175)
Över- eller underskott inkl. tillkommande utgifter och reservationsmedelsförändringar	1 084	161	405

¹ Därav riksstat 11 294, tilläggsstat I och II 466 mkr samt tilläggsstat III 46 mkr.

² Reservationsmedelsförändringar inräknade.

budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel upptagas till netto 200 miljoner kronor eller till samma belopp som föreslogs i januari.

I enlighet med vad jag nu anfört skulle inkomsterna komma att uppgå

Kapital-
Miljoner

	1951/52	1952/53	1953/54
Investeringsanslag	1 408	1 838	1 947
Avgår: Avskrivningsmedel och övriga likvida medel	— 632	— 818	— 914
Återstående medelsbehov	² 776	² 1 020	² 1 033
Ökning (—) eller minskning (+) av anslagsbehållningarna	(+ 6)	(+ 57)	(— 103)
Totalt återstående medelsbehov för kapitalbudgeten (inkl. förändring av anslagsbehållningarna)	776	1 020	1 033

¹ Därav riksstat 2 294, tilläggsstat I och II 293 mkr samt tilläggsstat III 4 mkr.

² Förändringar av anslagsbehållningarna inräknade.

budgeten
kronor

1954/55	1955/56	1956/57	1957/58			1958/59	
			enl. riks- staten	enl. stv. prop. jan. 1958	ny be- räkning	enl. stv. prop. jan. 1958	ny be- räkning
8 907	10 072	10 691	12 183	11 631	11 829	12 266	12 733
8 619	9 691	10 978	11 294	11 525	11 306	12 018	12 509
² 288	² 381	² —287	889	106	23	248	224
—	—250	—100	—125	—175	—250	—200	—200
—	—275	— 75	—100	—100	—100	—	—
—	— 81	—109	—	—	—	—	—
² 288	² —225	² —571	664	—169	—327	48	24
—	—	—	—	—143	—146	— 48	—
(+ 76)	(— 21)	(+ 32)	—150	—300	—325	—200	—150
288	—225	—571	514	—612	—798	—200	—126

till 12 733 miljoner kronor eller 467 miljoner kronor mer än som tidigare beräknades. Detta innebär en ökning i förhållande till riksstaten för innevarande budgetår med 550 miljoner kronor och i förhållande till det beräknade utfallet med omkring 900 miljoner kronor.

budgeten
kronor

1954/55	1955/56	1956/57	1957/58			1958/59	
			enl. riks- staten	enl. stv. prop. jan. 1958	ny be- räkning	enl. stv. prop. jan. 1958	ny be- räkning
2 102	2 272	2 046	2 294	2 586	2 591	2 374	2 382
— 1 025	— 1 244	— 1 403	— 1 131	— 1 131	— 1 405	— 924	— 898
² 1 077	² 1 028	² 643	1 163	1 455	1 186	1 450	1 484
(+ 193)	(+ 134)	(+ 19)	+ 25	+ 100	+ 100	+ 150	+ 175
1 077	1 028	643	1 188	1 555	1 286	1 600	1 659

Beträffande *utgifterna* på driftbudgeten lämnas i det följande en utförlig redogörelse. Som kommer att framgå av denna domineras förändringarna i förhållande till den i januari framlagda statsverkspropositionen av de ökade anslagen till försvarsväsendet på 388 miljoner kronor. Bland övriga förändringar märks de främst till följd av två nya indextillägg med sammanlagt 77 miljoner kronor höjda anslagen till bidrag till folkpensioner m. m. och till särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. samt det till 21 miljoner kronor uppgående anslaget till täckning av beräknade kostnader för ändrad lönegradsplacering m. m.

Tillsammansantagna innebär de redovisade förändringarna av driftbudgetens anslag i förhållande till den i januari framlagda statsverkspropositionen en höjning av driftbudgetens utgifter med 491 miljoner kronor från 12 018 till 12 509 miljoner kronor.

Uppgifterna om driftbudgetens nu beräknade inkomster och utgifter, som sammanställts i särskild tabell, ger ett överskott på driftbudgeten på 224 miljoner kronor. Härifrån skall emellertid dragas de kommunalskattemedel på 200 miljoner kronor som enligt vad jag tidigare anfört bör netto avsättas till budgetutjämningsfonden. Kvar står då ett formellt överskott å driftbudgeten om 24 miljoner kronor.

När det gäller att bedöma det sannolika utfallet av driftbudgeten måste emellertid hänsyn tagas till bland annat reservationsmedelsförbrukningen. Denna kan nu uppskattas till 150 miljoner kronor. Vidare får man rent erfarenhetsmässigt vara beredd på att oförutsedda omständigheter kan föranleda tillkommande utgifter i form av tilläggsstater och anslagsöverskridanden. Någon precisering av dessa utgifter har självfallet inte kunnat göras. En öppen punkt i detta avseende är bland annat resultatet av kommande avtalsförhandlingar med de statsanställda. Sammanfattningsvis torde man, med reservation för att inkomsterna vid en konjunkturförbättring kan komma att bli högre än beräknat, ha anledning att förutse en ökad belastning på driftbudgeten. En särskild osäkerhetsfaktor är det labila sysselsättningsläget. Det är inte uteslutet, att anslagshöjningar kan komma att erfordras för att direkt eller indirekt motverka eventuellt hotande arbetslöshet.

I fråga om *kapitalbudgeten* hänför sig de förändringar som inträffat sedan januari nästan uteslutande till de i propositionen nr 110 till årets förra riksdag äskade anslagen under försvarets fonder.

Investeringsanslagens summa, som i statsverkspropositionen upptagits med 2 374 miljoner kronor, kan nu beräknas till ett åtta miljoner kronor högre belopp eller 2 382 miljoner kronor. De avskrivningsmedel och övriga likvida medel som står till förfogande dels i form av anslag på driftbudgeten, dels såsom avskrivningsmedel m. m. inom de olika kapitalfonderna, beräknas komma att uppgå till 898 miljoner kronor. För investeringarnas genomförande kvarstår således ett formellt lånemedelsbehov av (2 382 — 898 =) 1 484 miljoner kronor, till vilket belopp bör läggas den beräknade förbrukningen av äldre anslagsmedel, som nu uppskattas till 175 miljoner kronor mot i statsverkspropositionen beräknade 150 miljoner kronor. Det

totala återstående medelsbehovet för kapitalbudgeten uppgår alltså till (1 484 + 175 =) 1 659 miljoner kronor.

Någon ökning av myndigheternas disposition av rörliga krediter hos riksgäldskontoret räknades inte med i statsverkspropositionen och inte heller nu förutses någon förändring härav.

För att få en samlad bild av statens totala, faktiska inkomster och utgifter måste drift- och kapitalbudgeten på vanligt sätt sammanställas till en *totalbudget*. Resultatet redovisas i följande tabell.

Totalbudgeten

Miljoner kronor

	1957/58		1958/59	
	enl. stv. prop. jan. 1958	ny be- räkning	enl. stv. prop. jan. 1958	ny beräk- ning
Överskott (+) eller underskott (—) på driftbudgeten	— 169	— 327	+ 48	+ 24
Reservationsmedelsminskning på driftbudgeten	— 300	— 325	— 200	— 150
Tillkommande utgifter (anslagsöver- skridanden m. m.) på driftbudgeten	— 143	— 146	— 48	—
Fondering hos riksgäldskontoret av sjukkassorna tillkommande arbets- givarbidrag	+ 63	+ 59	—	+ 45
Avsättning av kommunalskatteme- del (netto)	+ 175	+ 250	+ 200	+ 200
Avsättning till särskilt konto i riks- banken:				
av medel avsedda för fondering för framtida pensionsändamål	+ 275	+ 275	—	—
av tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster	+ 100	+ 100	—	—
Medelsbehov på kapitalbudgeten ef- ter avdrag för avskrivningar o. dyl.	— 1 455	— 1 186	— 1 450	— 1 484
Återföring av fonderade LKAB-medel	—	— 190	—	—
Minskning av anslagsbehållningar på kapitalbudgeten	— 100	— 100	— 150	— 175
Ökad disposition av rörliga krediter	— 50	—	—	—
Totalbudgetens underskott	— 1 604	— 1 590	— 1 600	— 1 540

Som tabellen utvisar, skulle de nu kända transaktionerna för budgetåret 1958/59 medföra ett underskott på totalbudgeten på 1 540 miljoner kronor, vilket är 60 miljoner kronor mindre än vad som tidigare beräknades och 50 miljoner kronor lägre än det nu förutsedda underskottet för innevarande budgetår.

För innevarande budgetår kan det formella nyupplåningsbehovet beräknas till ca 1 800 miljoner kronor. Då har hänsyn tagits till att å ena sidan

de fonderingar om tillhopa 375 miljoner kronor som bindes genom insättning på särskilda konton i riksbanken icke står till riksgäldskontorets förfogande och att å andra sidan återföringen av LKAB-medlen, som tidigare insatts i riksbanken, icke nu påverkar lånemedelsbehovet.

Det lånebehov som uppkommer för nästa budgetår till följd av totalbudgetens underskott skulle enligt beräkningarna bli ca 250 miljoner kronor mindre än för innevarande budgetår eller ca 1 550 miljoner kronor. Det ianspråktagande av steriliserade medel i riksbanken på 450 miljoner kronor, varom jag i det följande gör hemställan, innebär emellertid att en motsvarande reduktion av statsskulden blir möjlig. Statsskuldökningen skulle därmed stanna vid 1 100 miljoner kronor; d. v. s. en väsentligt mindre ökning än i år.

Jag får emellertid hänvisa till vad jag tidigare anfört beträffande sannolikheten för ytterligare utgifter och inkomstberäkningarnas beroende av de antaganden som gjorts beträffande den samhällsekonomiska utvecklingen.

I statsverkspropositionen till årets förra riksdag liksom vid tidigare tillfällen har det aktuella budgetförslaget även fått tjäna som utgångspunkt för en analys av *den statsfinansiella utvecklingen på längre sikt*. I den föregående finansplanen refererades sålunda en av riksräkenskapsverket i anslutning till den ordinarie beräkningen verkställd kalkyl avseende *utvecklingen av statsinkomsterna* till och med budgetåret 1960/61. Kalkylen utgick från verkets beräkningar för 1958/59. Den byggde beträffande den fortsatta utvecklingen bland annat på den hypotetiska förutsättningen av en fortgående jämn stegring av produktionen, god sysselsättning och relativt goda betingelser för utrikeshandeln. I anslutning härtill antogs såväl fysiska personers som bolags inkomster komma att stiga med fyra procent årligen. Dessa förutsättningar innebär alltså att kalkylen är avsedd att åskådliggöra utvecklingen av de statsfinansiella resurserna vid ett schablonmässigt normalfall för den samhällsekonomiska utvecklingen under förhållandevis gynnsamma omständigheter. Beräkningen utgick vidare från att gällande skatteregler och övriga bestämmelser, som har inflytande på statsinkomsterna, förblir oförändrade, d. v. s. bland annat oförändrade statliga skatteskalor och en kommunal utdebitering av 13:70.

I anslutning till den förnyade beräkningen av inkomsterna för nästa budgetår har riksräkenskapsverket med utgångspunkt från de nyss refererade allmänna förutsättningarna omprövat även de långsiktiga kalkylerna över statsinkomsternas utveckling. Enligt denna revidering skulle de årliga förändringarna kunna sammanfattas på följande sätt (miljoner kronor):

	1958/59— 1959/60	1959/60— 1960/61
Driftbudgetens totala kassamässiga inkomster.....	+ 280	+ 660
Avsättning till budgetutjämningsfonden av kommunal- skattemedel	+ 300	+ 50
	<hr/>	<hr/>
Summa	+ 580	+ 710

Som jämförelse kan nämnas att jag i statsverkspropositionen redovisade ökningstalen 580 och 660 miljoner kronor för respektive budgetår. Uppgången är delvis influerad av höjningen av folkpensionsavgiften från januari 1959. En »normal» inkomststegring vid oförändrade skatteregler kan uppskattas till i runt tal en halv miljard kronor vid den antagna stegrings-takten i skatteunderlaget.

Beträffande den framtida *utgiftsutvecklingen* framhöll jag redan i den förra finansplanen, att en »normal» automatisk årlig utgiftsstegring på driftbudgeten — bortsett från effekten av prisstegringar och teknisk utveckling — med minst 300 miljoner kronor nu förefaller sannolik. Denna ökning är bland annat ett uttryck för befolkningsmässigt betingade förändringar samt genomslag av redan beslutade smärre reformer. Härtill får läggas de stigande utgifterna för förräntning av statsskulden, vilka direkt sammanhänger med storleken av riksgäldskontorets upplåning och räntelägets höjd. Vidare måste hänsyn tas till framtida förändringar av de statsanställdas löne- och pensionsförmåner, där man kan räkna med att varje procents stegring representerar ett belopp av närmare 50 miljoner kronor. Ytterligare arbetstidsförkortning leder till merkostnader, och den nyss träffade överenskommelsen med de statsanställda om förbättrade pensioner och kompensation för de höjda folkpensionsavgifterna medför ökad belastning på budgeten. Bland speciella utgifter, som kan förutses under budgetåret 1959/60, kan vidare nämnas 100 miljoner kronor som beräknats skola ställas till förfo-gande som finansiell grund för en blivande skördeskaderegleringsfond. Under budgetåret 1960/61 tillkommer utbetalningar av premier på premie-sparandet under åren 1955 och 1956 med uppskattningsvis 150 miljoner kronor. Under de närmaste åren torde vidare en successiv höjning av folkpensionsförmånerna komma att öka statens direkta kostnader med betydande belopp. Den tekniska utvecklingen leder till successivt ökade statliga utgifter. Enbart för försvaret har kalkylerats med kostnadsstegringar på 2 1/2 procent per år till följd av teknisk fördyring.

Gjorda överslagsberäkningar visar, att — såvitt nu kan bedömas — totalbudgetsaldona för budgetåren 1959/60 och 1960/61 vid ett » normalt » konjunkturläge torde komma att ge ännu större underskott än vad som kalkylerats för nästa budgetår.

Med denna bakgrund för den skönjbara statsfinansiella utvecklingen är jag angelägen om att liksom i den förra finansplanen understryka, att det måste vara en av de mest väsentliga uppgifterna under de närmaste åren att eliminera den hotande klyftan mellan statens inkomster och utgifter. I detta sammanhang vill jag erinra om, att jag i direktiven till den nyligen tillsatta besparingsutredningen framhållit önskvärdheten av att utredningen anger vägar för att öka den finanspolitiska rörelsefriheten nu och i framtiden genom att i sina förslag sikta på en samlad besparingseffekt av någor-lunda betydande storlek. Jag har vidare framhållit, att utredningen i sina besparingssträvanden bör syfta till en långsiktig anpassning av budgetens

innehåll och omfattning, ägnad att främja allmänt omfattade målsättningar för en sund och önskvärd samhällsekonomisk utveckling.

Jag torde slutligen få framlägga förslag rörande grunderna för uttagande av preliminär skatt för inkomst under nästa budgetår. Förslag härom brukar föreläggas vårriksdagen i den s. k. kompletteringspropositionen. Till följd av riksdagsupplösningen blev detta i år icke möjligt. I skrivelse den 28 april 1958 (nr 283) har emellertid riksdagen anmält, att den bland annat beslutat, att motsvarande bevillningsbeslut för budgetåret 1957/58 skall gälla för budgetåret 1958/59 intill dess riksdagen fattar beslut om riksstaten eller eljest annorlunda beslutar. Beträffande procenttalet för nästkommande budgetårs *för*ra hälft vill jag erinra om att detta procenttal — jämlikt stadgande i 12 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt — skall bestämmas till samma tal som gällt för innevarande budgetårs *senare* hälft, d. v. s. till 100. Vad åter angår nästkommande budgetårs *senare* hälft förordar jag, att för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser den statliga inkomstskatt, som skall ingå i den preliminära skatten för budgetåret 1958/59, uttages med 100 procent av grundbeloppet. Beträffande den slutliga inkomstskatten på grund av 1958 års taxering vill jag erinra om att denna skatt — jämlikt bestämmelserna i 12 § förordningen om statlig inkomstskatt — automatiskt utgår efter enahanda procenttal av grundbeloppen som gällt med avseende å motsvarande preliminära skatt för kalenderåret 1957.

I anslutning till vad departementschefen sålunda anført har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen B föreslagit riksdagen att *dels* besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för budgetåret 1958/59 med 100 procent av grundbeloppet, *dels ock* upptaga inkomsterna å driftbudgeten för budgetåret 1958/59 enligt i statsrådsprotokollet intagen specifikation.

Utskottets yttrande

I statsverkspropositionen B har Kungl. Maj:t föreslagit, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för budgetåret 1958/59 med 100 procent av grundbeloppet. Vidare har Kungl. Maj:t avgivit förslag till beräkning av bevillningarna för budgetåret 1958/59.

De i statsverkspropositionen B framlagda beräkningarna av inkomster och utgifter för budgetåret 1958/59 utvisar i förhållande till beräkningarna i statsverkspropositionen A på inkomstsidan en nettoökning med ca 467 miljoner kronor och på utgiftssidan en nettoökning med omkring 491 mil-

joner kronor. Av ökningen på inkomstsidan beror ca 390 miljoner kronor på de i februari månad i år beslutade punktskatterna. Förändringarna i fråga om utgifterna i förhållande till den i januari framlagda statsverkspropositionen domineras av de ökade anslagen till försvarsväsendet på 388 miljoner kronor. Bland övriga förändringar märks de främst till följd av två nya indeställningar med sammanlagt 77 miljoner kronor höjda anslagen till bidrag till folkpensioner m. m. och till särskilda barnbidrag m. m. samt det till 21 miljoner kronor uppgående anslaget till täckning av beräknade kostnader för ändrad lönegradsplacering m. m. Driftbudgeten för budgetåret 1958/59 beräknas i enlighet härmed lämna ett överskott av 224 miljoner kronor. Härifrån bör emellertid dras de kommunalskattemedel på 200 miljoner kronor som departementschefen förordar skola avsättas till budgetutjämningsfonden. Kvar står då ett formellt överskott å driftbudgeten om 24 miljoner kronor.

Det i propositionen beräknade resultatet för totalbudgeten visar ett underskott å 1 540 miljoner kronor, vilket är 60 miljoner kronor mindre än det nu förutsedda underskottet för budgetåret 1957/58.

För sistnämnda budgetår kan det formella nyupplåningsbehovet beräknas till ca 1 800 miljoner kronor. Då har hänsyn tagits till att å ena sidan de fonderingar om tillhoppa 375 miljoner kronor som bindes genom insättning på särskilda konton i riksbanken icke står till riksgäldskontorets förfogande och att å andra sidan återföringen av LKAB-medlen, som tidigare insatts i riksbanken, inte nu påverkar lånemedelsbehovet.

Det lånebehov som uppkommer för budgetåret 1958/59 till följd av totalbudgetens underskott skulle enligt beräkningarna bli ca 250 miljoner kronor mindre än för det sist förflutna budgetåret eller ca 1 550 miljoner kronor. Om såsom departementschefen förordar av steriliserade medel i riksbanken 450 miljoner kronor tas i anspråk innebär detta emellertid att en motsvarande reduktion av statsskulden blir möjlig. Statsskuldökningen skulle därmed stanna vid 1 100 miljoner kronor, d. v. s. en väsentligt mindre ökning än i år.

Beräkningen av bevillningarna utvisar i förhållande till den i januari framlagda statsverkspropositionen en nettoökning med 442 miljoner kronor. Därvid har inkomsten av skatt å inkomst och förmögenhet m. m. upptagits med oförändrat 6 100 miljoner kronor vid nu föreslagen uttagningsprocent.

Enligt gällande bestämmelser skall procenttalet för den statliga inkomstskattens uttagande vara detsamma under helt kalenderår. Då sagda procenttal för senare hälften av budgetåret 1957/58 varit 100, tillstyrker utskottet, att samma uttagningsprocent bestämmes för förra hälften av budgetåret 1958/59. Inom utskottet råder enighet om att samma procenttal bör gälla för senare hälften av budgetåret 1958/59. Utskottet tillstyrker således Kungl. Maj:ts förslag rörande uttagningsprocenten.

Under inkomstskatteliteln ingår också den statliga inkomstskatten för aktiebolag och ekonomiska föreningar. I enlighet med det förslag om nedsätt-

ning av denna skatt, som utskottet framlagt i betänkande nr B 9, bör inkomstskatttiteln nedräknas med 100 miljoner kronor i förhållande till vad departementschefen förordnat och således upptas till 6 000 000 000 kronor.

Mot de i statsverkspropositionen B gjorda inkomstberäkningarna i övrigt har utskottet ingen erinran.

Utskottets hemställan

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B framlagda förslag angående skatteprocenten — besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för hela budgetåret 1958/59 med 100 procent av grundbeloppet;

B) att bevillningarna för budgetåret 1958/59 måtte beräknas sålunda:

Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse:		
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. . .	6 000 000 000	
Kupongskatt	7 000 000	
Utskiftningsskatt och ersättningsskatt	1 000 000	
Fondskatt	15 000 000	
Skogsvårdsavgifter	*13 000 000	
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	1 250 000	
Arvslottsskatt, gåvoskatt och kvarlåtens- skapsskatt	90 000 000	
Lotterivinstskatt	80 000 000	
Omsättnings- och expeditionsstämplor m. m.	80 000 000	6 287 250 000
Automobilskattemedel:		
Fordonsskatt	360 000 000	
Bensinskatt	750 000 000	1 110 000 000
Tullar och acciser:		
Tullmedel	670 000 000	
Varuskatt	300 000 000	
Omsättningsskatt å motorfordon	150 000 000	
Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.	57 000 000	
Skatt å kaffe	21 000 000	
Tobaksskatt	810 000 000	
Rusdrycksförsäljningsmedel av partihan- delsbolag	13 000 000	
Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhan- delsbolag	20 000 000	

* Beslut härom har redan fattats av riksdagen.

Omsättnings- och utskänkningsskatt å		
spritdrycker	1 200 000 000	
Omsättningsskatt å vin	85 000 000	
Maltdrycksskatt	105 000 000	
Skatt å läskedrycker	65 000 000	
Statlig nöjesskatt	60 000 000	
Energiskatt	500 000 000	4 056 000 000
Postverket (överskott)		23 000 000

Stockholm den 17 juli 1958

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjö Dahl, Spetz, Snygg, Gustaf Elofsson*, Erik Jansson, fröken Ranmark*, herrar Wörnberg*, Wolgast*, Kronstrand och Gustaf Henry Hansson; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Olshammar, Nilsson i Svalöv, Kollberg*, Allard, Vigelsbo, Kärrlander, Magnusson i Borås, Ericsson i Kinna, Gustafson i Göteborg och Andersson i Essvik.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer:

I) av herrar *Sjö Dahl, Snygg, Erik Jansson, fröken Ranmark*, samt herrar *Wörnberg, Brandt i Olshammar, Allard, Kärrlander, Ericsson i Kinna och Andersson i Essvik*, vilka under åberopande av vad som anförts i den till bevillningsutskottets betänkande nr B 9 fogade reservationen, ansett, att utskottet under punkten B bort hemställa,

B) att bevillningarna för budgetåret 1958/59 måtte beräknas sålunda:

Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse:		
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. . .	6 100 000 000	
Kupongskatt — — — (= utskottet s. 30 rad		
18 — rad 27 uppifrån) — — —		
Omsättnings- och expeditionsstämplor m. m.	80 000 000	6 387 250 000
Automobilskattemedel; — — — (= utskottet		
s. 30 rad 14 nedifrån — s. 31 rad 8 upp-		
ifrån) — — —		23 000 000

II) av herrar *Gustaf Henry Hansson, Nilsson* i Svalöv samt *Magnusson* i Borås, vilka anfört följande:

»Ett godtagande av den statsutgiftspolitik och den skattepolitik vars resultat sammanfattas i regeringens statsverksproposition skulle redan för innevarande budgetår skapa alldeles påtagliga risker för en driftbudget där inkomsterna ej täcker utgifterna. Detta påvisas i motionerna I: B 170 av herr Ewerlöf m. fl. och II: B 233 av herr Hjalmarson m. fl.

Ett gap mellan statens löpande inkomster och dess utgifter för förbrukningsändamål kan icke accepteras. Det skapar i nuvarande konjunkturläge risk för allmänna prisstegringar och därmed också för tilltagande svårigheter att upprätthålla sysselsättningen. Det kan leda till påfrestningar på vår redan nu otillräckliga valutareserv. Det innebär att man »lagrar» nödvändigheten att vidtaga avsevärda skattesärpningar i en nära framtid.

Att försöka åstadkomma balans mellan oavbrutet växande statsutgifter och de inkomster som skall täcka dessa genom skattehöjningar är icke rationellt — säkerligen icke ens möjligt. Utsikter till bestående balans förutsätter tvärtom både allmänna skattesänkningar och genomgripande rationaliseringar i skattesystemet. Denna skattesänkingspolitik bör enligt vår mening planeras på minst två års sikt. Med hänsyn till den samtida risken i nuläget för sysselsättningsstörningar och inflatoriska prisstegringar bör den omedelbart inledas med sådana skattereformer, främst av företagsbeskattningen, som verkar produktions- och produktivetsfrämjande, som stärker kostnadsmedvetandet och befördrar vilja till frivilligt sparande. Skattesänkingspolitiken bör därefter föras fram till en verkligt allmän, betydande skattesänkning.

Den »tidtabell» för skattesänkningar som återgives i de ovan omnämnda motionerna av herrar Ewerlöf och Hjalmarson förefaller oss realistisk och väl avvägd.

Uppgifterna för den statliga budgetpolitiken — vars allmänna riktlinjer måste fullföljas inom hela den offentliga sektorn — är alltså

att skapa balans mellan statens löpande inkomster och utgifter;

att göra i särskild grad sysselsättningsstimulerande och prisåterhållande skattesänkningar omedelbart möjliga inom ramen för en balanserad driftbudget;

att lägga ett underlag — som också fortsättningsvis undan för undan måste stärkas — för hållbara allmänna skattesänkningar av sådan storlek att de märks av människorna och påverkar deras personliga ekonomiska dispositioner ej minst i sparökande riktning.

Bifall till de förslag om en annorlunda utgiftspolitik och om inkomstförstärkningar som från företrädare för högerpartiet vid innevarande riksdag väckts skulle för innevarande budgetår ha lett fram till en driftbudget, som varit omkring 700 miljoner kronor starkare än den som nu föreligger. De skattereformer vi föreslagit skulle ha minskat statens inkomster med omkring 200 miljoner kronor under samma budgetår — inklusive borttagandet av den extra bolagsskatten. Det behov av statlig upplåning, som

aktualiseras av kapitalbudgetens troliga utfall skulle ha minskat med omkring 700 miljoner kronor.

På grund härav anser vi att utskottet bort hemställa,

A) att riksdagen (= utskottet s. 30 rad 8 — rad 13 uppfifrån) — — — av grundbeloppet;

B) att riksdagen i anledning av statsverkspropositionen B år 1958 och de likalydande motionerna I: B 170 och II: B 233 måtte uttala att en statlig utgifts- och inkomstpolitik enligt motionernas huvudlinjer bort och bör föras i syfte att åstadkomma en balanserad driftbudget samt statsfinansiellt underlag för skattereformer och skatterationaliseringar,

C) att i enlighet med vad som anförs i nämnda motioner bevillningarna för budgetåret 1958/59 måtte beräknas sålunda:

Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse: (= utskottet s. 30 rad 16 — rad 28 uppfifrån) — — —

Automobilskattemedel:

Fordonsskatt	340 000 000	
Bensinskatt	736 000 000	1 076 000 000
Tullar och acciser:		
Tullmedel	670 000 000	
Varuskatt	262 000 000	
Omsättningsskatt å motorfordon	150 000 000	
Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.	102 000 000	
Skatt å kaffe — — — (= utskottet s. 30 rad 6 nedifrån — s. 31 rad 7 uppfifrån) — — —		
Energiskatt	500 000 000	4 063 000 000
Postverket (överskott)		23 000 000

III) av herr *Gustafson* i Göteborg.